

Ne propusti šansu

Luka 13.1-9

Upravo u taj čas dođoše neki te mu javiše šta se dogodilo s Galilejcima kojih je krv Pilat pomešao s krvlju njihovih žrtava. (2) Isus im odgovori: "Mislite li da su ti Galilejci, jer tako postradaše, bili grešniji od drugih Galilejaca? (3) Nipošto, kažem vam, nego ako se ne okajete, svi ćete slično propasti! (4) Ili onih osamnaest na koje se srušila kula u Siloamu i ubila ih, zar mislite da su oni bili veći dužnici od svih Jerusallimljana? (5) Nipošto, kažem vam, nego ako se ne pokajete, svi ćete tako propasti."

(6) Na to im pripovedi ovo priču: "Imao neko smokvu zasađenu u svom vinogradu. Dođe da traži ploda na njoj i ne nađe (7) pa reče vinogradaru: 'Evo, već tri godine dolazim i tražim ploda na ovoj smokvi i ne nalazim. Poseci je. Zašto da iscrpljuje zemlju?' (8) A on mu odgovori: 'Gospodaru, ostavi je još ove godine dok je ne okopam i ne pođubrim. (9) Možda će ubuduće ipak uroditi. Ako li ne, poseći ćeš je.'"

Izgleda da ovaj odeljak iz Evanđelja po Luki predstavlja veliki izazov za tumače Biblije, jer, za razliku od većine tekstova koji čine Evanđelje po Luki, o ovome ima najmanje tumačenja. U većini komentara (u koje sam ja pogledao) o većini Lukinih tekstova komentari su prilično opširni. Međutim, o ovom tekstu, u većini komentara, tumačenja su vrlo kratka, a ima ih u kojima tumačenje ovog odeljka uopšte ni ne postoji! Tako sam ja, npr. prelistao jedan komentar od 517 stranica, u kome nema komentara na ovaj odeljak.¹

Zato bih se ja složio s mišljenjem jedne profesorke teologije² (Alyce M. McKenzie) koji je o tom tekstu, u jednom članku, napisala sledeće:

Prvih devet stihova trinaestog poglavlja Evanđelja po Luki su, ili slatki, ili gorki, zavisno od toga kako na njih gledate. S jedne strane, gorka je to vest da su svi ljudi grešni i da će – ako se ne pokaju – zauvek propasti. S druge strane, vest da tragični slučajevi i (uopšte) tragedije, nisu kazne za greh – predstavlja radosnu vest. Posebno je dobro što u paraboli o „neplodnoj smokvi“ (13:6-9) vlasnik vinograda stavlja vinogradaru na raspolaganje još jednu godinu da pokuša da pomogne neplodnoj biljci da donese rod. Parabola, doduše, završava sa gorkim ukusom da, ako biljka, ipak, ne donese rod, biće posečena.

Komentatori su zbunjeni možda i zbog toga što se ova poruka o sudu tako snažno ističe kod Luke, čije evanđelje je poznato po isticanju milosti. Lukino evanđelje je poznato po radosti. Ono nam „predstavlja Boga koji je milostiv i milosrdan. On hoće, više od svega, da se naš odnos s Bogom ispravi. Njegovo srce poskakuje od radosti kad se vraćamo Bogu.“³

Komentatori i oni koji temeljito proučavaju biblijske tekstove, ovakva poređenja kakva se nalaze u ovom kratkom tekstu, više očekuju od nekih drugih pisaca evanđelja; na primer od Mateja. Jedna od omiljenih tema Evanđelja po Mateju je – Božiji sud. U njemu se na više mesta (u 13., 22., 24. i 25. gl.) ističe da, one koji ne srede svoj odnos sa Bogom ovde na zemlji, čekaju „plač i škrgut zuba“. Međutim, kod Luke se to pominje samo jednom, pri kraju ovog poglavlja (28. st.).

¹ Npr. u komentaru Alexandera Maclarena, *Expositions of the Holy Scripture: Luke*.

² Alyce McKenzie, „Sadie, the Prayer Dog: Reflections on Luke 13:1-9“, February 24, 2013.

<https://www.patheos.com/progressive-christian/sadie-prayer-dog-alyce-mckenzie-02-25-2013>.

³ Mackenzie, 2013., str. 1.

Ovaj tekst je povezan s prethodnim (12:54-59), o prepoznavanju znakova vremena. Međutim, govor o „znakovima vremena“ je uvek problematičan, jer svaka generacija hrišćana i ljudi koji očekuju kraj ovog sveta, ima neke druge ideje o tome šta predstavlja znakove vremena ili drugog Hristovog dolaska. Naravno, danas to veliki broj hrišćana povezuje sa pandemijom, sa zabranama okupljanja, sa vakcinacijom...

I u Hristovo vreme ljudi su imali svoje pogrešne ideje o znacima vremena. Naime, Bog je u Bibliji jasno rekao – da te znake niko ne zna (čak ni Božiji Sin), već samo Bog Otac. U Evanđelu po Mateju 24:36 Isus je rekao upravo to: „*A o tom danu i o tom času ne zna niko – ni anđeli, na nebu, ni Sin, nego samo Otac.*“ Zašto onda Isus, u ovom prethodnom poglavlju, kritikuje ljude (uključujući i nas) da ne znaju da prepoznaju znakove vremena i kaže im: „*Licemer! Znete prosuditi izgled neba i zemlje. Kako onda ne prosudite ovo vreme?*“ (Lk. 12:56)

Međutim, problem je što ljudi (a među te ljude često spadaju i mnogi od nas) ne uhvate kakvim i kojim znacima vremena Isus govori. Naglasak njegovog izraza „znaci vremena“ nije na reči „znak“, već na reči „vreme“. Mi živimo „u vremenu“ koje je samo po sebi – znak. Živimo u vreme milosti i mogućnosti pokajanja za greh. Živimo u vreme u koje je spasenje moguće, i to – besplatno. Najveći znak vremena u kome ljudi žive od Hristovog dolaska do danas jeste – mogućnost pokajanja i spasenja.

To je nagovešteno i u ranijoj Isusovoj paraboli, na kraju prethodnog poglavlja (12:58) o izmirenju s protivnikom dok smo na putu ka „poglavaru“ i „poglavarstvu“. To je slika potrebe izmirenja s Bogom sada, u ovo vreme, kad za to postoje sve mogućnosti. To je ono što treba prepoznati, a ne da li će Hristos doći kad nas budu pelcovali sa Fajzerovom ili Sputnjikovom vakcinom.

Zanimljivo je da su i ovi Isusovi slušaoci imali svoje „vaccine“ o kraju vremena. Kod njih se, doduše, nije radilo o „sticanju imuniteta krda“, već o događajima koji su snažno i upečatljivo obeležili njihovo vreme. Tada se radilo se dva upečatljiva događaja koji su se, izgleda, u to vreme šokirali javnost i o kojima su brujali svi tadašnji Fejsbuk profili (ili bi brujali da je Fejsbuk tada postojao). Jedan od tih događaja bila je smrt grupe ljudi iz Galileje koji su, izgleda, otišli u Jerusalim da u hramu prinesu žrtve, pa ih je tadašnji vladar, Pilat, brutalno izmasakrirao, tako da se njihova krv pomešala s krvlju životinja koje su ovi ljudi prineli na žrtvu. Drugi događaj se desio, takođe, u Jerusalimu, kod tzv. Siloamske kule, koja se srušila i pobila 18 ljudi. Bili su to krupni događaji za malu Izraelsku državu koji su, verovatno godinama (možda decenijama), bili glavna vest o kojoj su svi govorili.

Nije, stoga, čudno da – kad je Isus govorio o znacima vremena – u sred njegovog govora, neko ga je prekinuo sa vešću šta je Pilat uradio toj jednoj grupi Galilejaca u hramu. Iz teksta izgleda da se ta tragedija desila baš u to vreme i da je vest stigla baš tada. To ne znamo, jer u istoriji ne postoje drugi podaci o tom događaju, ali postoje slične situacije u kojima je Irod postupao vrlo slično i okrutno kao i u ovoj situaciji.

Isusovi tadašnji slušaoci su upravo tu situaciju prepoznali kao „znak vremena“. Da je to tačno govori upravo činjenica da je Luka baš taj događaj zabeležio u sred ovog Isusovog govora o znakovima vremena i važnosti prepoznavanja vremena.

Isusova reakcija i reči koje izgovora – nakon što su njegovi slušaoci pomenuli ovaj događaj, u sred njegovog govora o znacima vremena – govore da oni ne shvataju znakove vremena, ni šta su znaci vremena, ni čemu oni služe. On im to jasno i kaže time što njihove zaključke i primere o „znakovima vremena“ proglašava pogrešnima.

Ono što on ističe u prvi plan, nije grešnost tih ljudi koji su tako tragično nastradali, već grešnost svih ljudi, uključujući upravo i te njegove, samo-pravedne, slušaoce koji su mislili da su ovi, što su nastradali, bili grešniji od ostalih, pa su zato nastradali. Isus im kaže: Vi u stvari uopšte niste shvatili ni stvarnost vašeg ličnog duhovnog stanja, ni poentu „znakova vremena“. Vaše lično duhovno stanje je takvo da ste svi grešni i da ćete svi umreti ako se ne pokajete, a znak vremena je moj dolazak među vas, jer ovo vreme, od kad sam ja došao, je – vreme milosti. Ja sam vaš znak. To što sam ja među vama, to je znak koji vi nikako ne smete da propustite, jer ko propusti ovo vreme milosti, biće izgubljen za večnost.

Zbog toga im Isus iznosi svoju poslednju parabolu o znacima vremena, a to je poređenje sa neplodnom smokvom koja je dobila šansu da rodi. Drugim rečima, on im kaže: Znak vremena za vas sam ja i šansa koju ste sa mnom dobili – šansa za spasenje. Vi ste svi trebali već nastradati, ali ja sam došao da produžim vreme milosti i da vam dam još jednu šansu.

Zato Luka iznosi ova tri Isusova poređenja (dva događaja i jedno poređenje) da bi istakao dve stvari: prvo o nužnosti pokajanja za spasenje i druga, o vremenu milosti kad su pokajanje i spasenje još uvek mogući. Zato je ovaj tekst – radosna vest. On ljudima kaže: još uvek nije kasno za spasenje. Ali im u istim tekstu kaže: Ali, za neke će biti kasno, jer ne prepoznaju ni da su grešni, ni da im treba spasenje, pa ga ni ne traže.

Lukino evanđelje je evanđelje pokajanja. Od nekih 50-ak slučajeva upotrebe glagola „pokajati se“ u NZ, oko pola tih slučajeva je u Evanđelju po Luki. „Lukino evanđelje nam predstavlja brojne pokajnike, jednog za drugim: žena koja pomazuje Isusove noge (u 7. glavi), izgubljeni sin (u 15. glavi), Zahej (u 19. glavi), razbojnik na krstu (u 23. glavi) itd.

Prema tome, Lukino evanđelje je prepuno apela na pokajanje. Ali, ne samo to, kod svih tih ljudi čije pokajanje on opisuje, rezultat pokajanja je bio – radost, potpuno novi, drugačiji život. Zato, priča o pokajanju i Isusova upozorenja na pokajanje – iako zvuče kao pretnja – u stvari predstavljaju najveći izvor radosti u životima ljudi koji se kaju. I to nije slučaj samo sa onim prvim pokajanjem u životu, pokajanjem koje menja naš život i donosi nam spasenje i večni život. To je slučaj sa svakim našim pokajanjem za greh. Jer, grej je uzročnik svake patnje i smrti, a pokajanje od greha je (i od naših svakodnevnih greha) je izvor radosti i svrsishodnosti.

Zato ova poslednja Isusova parabola, o neplodnoj smokvi, ističe i potrebu za pokajanjem, i hitnost pokajanja. Činjenica da ovo poređenje završava sečenjem smokve, nije pretnja, već ukazivanje na ishod – ako bi se i ta druga šansa propustila. Zapravo, sama činjenica da poređenje ukazuje na davanje druge šanse, govori i o hitnosti. Sa spasenjem i sa pokajanjem ne treba oklevati, jer bez njih se mnogo gubi. Naprotiv, ako prepoznamo prednosti vremena milosti i pokajemo se zbog greha, dobitak će biti ogroman.